ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 2

«13» սեպտեմբերի, 2023_ թ.

Պ/Բ -069 -ՆԱԽԱՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ **022201.00.6 - Պատմություն**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **022201.01.6 - Պատմություն**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **Բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **Պատմություն**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **առկա, հեռակա**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ **1-ին տարի, առաջին կիսամյակ**

Դասախոս(ներ) ՝ **պ.գ.թ. Բենիկ Վարդանյան**
/անուն, ազգանուն/

Էլ. փոստ vbenik@yahoo.com

Հասցե՝ Երևան, Չարենց 15

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրներ
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քար
    - 12.3 Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
    - 14.1 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    - 14.2 Հարցաշար
    - 14.3 Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1]

«Նախաքաղաքակրթության պատմություն» առարկան ուսումնասիրում է նախնադարյան համայնական կարգերի պատմությունը՝ երկրագնդի երկրաբանական պարբերացումից, մարդագոյացումից մինչև մայրական տոհմի քայքայման և հայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան (մինչև Բրոնզի դար ու Վաղ երկաթ): Ուսումնասիրության այդ շրջանն ընդգրկում է մեզանից շուրջ 1 մլն տարուց մինչև II հազարանյակն ընկած ժամանակահատվածը: Ուսումնասիրվում են նաև հին հասարակության զարգացման ընդհանրական փուլերը (վայրենություն, բարբարոսություն, քաղաքակրթություն)՝ ըստ մշակութային աստիճանների հանրագումարների:

Քանի որ Հայկական լեռնաշխարհը հանդիսանում է հնագույն քաղաքակրթությունների ձևավորման օջախներից, ապա առարկան հիմնականում ուսումնասիրվում է այստեղ ապրած հին հասարակությունների դասական օրինակով:

Առարկան ուսումնասիրվում է ՎՊՀ-ի պատմության բաժնի I կուրսի I կիսամյակում՝ «Հնագիտություն» առարկայի հետ զուգահեռ:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է

Առարկայի նպատակն է ուսանողներին համակողմանի գիտելիքներ տալ նախնադարյան հասարակության զարգացման օրինաչափությունների, երկրագնդի երկրաբանական պարբերացման, մարդու մարդացման գործընթացի մասին և սովորեցնել նախնադարյան հասարակական աստիճանները համապատասխանեցնել մշակութային աստիճաններին:

3. ուսանողներին ծանոթացնել նախնադարյան հասարակության պատմությանը՝ ըստ հասարակական զարգացման և մշակութային զարգացման փուլերի և այդ զարգացման օրինաչափությունների:
4. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ:
5. Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
6. Նախապատրաստել հետագա մասնագիտական գործունեության:

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

6.1. Դասընթացի խնդիրներն են
- Սովորեցնել հնագիտական մշակույթների փուլաբաժանումը
- Բացատրել հասարակական օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:

7. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Նախաքաղաքակրթության պատմություն» առարկայի իմացության մուտքային պահանջը հնագույն պատմության, հայոց պատմության, աշխարհագրության իմացությունն է:

8. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2]

«Նախաքաղաքակրթության պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է իմանա.

1. Երկրագնդի երկրաբանական պարբերացումը

2. Մարդու մարդացման գործընթացի փուլերը

3. նախնադարյան հոտից տոհմին, տոհմական համայնքին և ցեղային միությանը անցնելու օրինաչաձությունները

4. մայրիշխանությունից հայրիշխանության անցնելու օրինաչափությունները

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

<u>Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ</u>

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

<u>**ԳԿ1**</u> վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

<u>**ԳԿ4**</u> մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

<u>**ԳԿ9**</u> խնդիրների լուծում,

<u>**ԳԿ10**</u> որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

<u>**ՀԳԿ1**</u> գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

<u>**ՀԳԿ2**</u> հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

<u>**ՀԳԿ3**</u> սովորելու ունակություն,

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

__ՀԳԿ8__ ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

__Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)__

__ԱԿ2__ հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

__ԱԿ4__ ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

__ԱԿ6__ կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

__ԱԿ11__ տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

__ԱԿ14__ տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

9. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

«Նախաքաղաքակրթության պատմություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում:

10. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/90 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	28	
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք	14	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	48	
Ընդամենը	90	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

11. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4]

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

12. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

13. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[5]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

[5] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

14. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը` ըստ բաժինների և թեմաների[6].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ներածություն: Նախնադարյան հասարակության պատմության առանձնահատկությունները և պարբերացումը: Մարդկության զարգացման հասարակական աստիճանները:	2	1			
2.	Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում:	2	1			
3.	Մայրական տոհմական համայնքի /մատրիարխատի/ ժամանակաշրջան պունալուա ընտանիքից մինչև էքսոգամ ամուսնություն/	2	1			
4.	Նախնադարյան համայնկական կարգի առանձնահատկությունները: Երկրագնդի երկրաբական զարգացման պարբերացումը: մարդու մարդացման գործընթացը	2	1			
5.	Հայրական տոհմական համայնքի /պատրիարխատի/ ժամանակաշրջա	2	1			
6.	Երկրագործության սաղմնավորումը	2	1			
7.	Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը	2	1			
8.	Մարդկային հոտ, տոհմ, մայրական տոհմակն համայնք, հայրական տոհմական համայնք: Կոլեկտիվ մեկ միավորից մյուսին անցման օրինաչափությունները	2	1			
9.	Նախնադարյան հասարակության արվեստը	2	1			

[6] Նման է օրացուցային պլանին

10.	Նախնադարյան հասարակության տնտեսությունը	2	1			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		28	14			

15. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Renfrew C., Bahn P. G. Archaeology: Theories, Methods, and Practice, London, 1991.	1991
2.	Ս Խնկիկյան Օ.Ա. Հայաստանի հնագիտություն, Ե.,2009:	2009
3.	Սարդարյան Ս. Հ. , Նախնադարյան համայնական հասարակարգը Հայաստանում	1967
4.	Մարտիրոսյան Հ. Ա. , Գիտությունն սկսվում է նախնադարում	1978
	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից Ա.,Նախնադարի հասրակության պատմություն, Երևան	2012
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Кушнарева К.Х. Древнейшие памятники Двина, Ер., 1977.	
2.	Badalyan R.S., Avetisyan P.S. Bronze and Early Iron Age Archaeological Sites in Armenia: I. Mt. Aragats and Its Surrounding Region, British Archaeological Reports, International Series 1697, Oxford, 2007.	2007
3.	Առաքելյան Բ.Ն. Ակնարկներ Հայաստանի արվեստի պատմության, Ե., 1976:	1976
4.	Tiratsyan G.A. From Urartu to Armenia, Civilisations du Proche Orient I/4, Neuchâtel, 2003.	2003
7.	Ավետիսյան Հ., Բոբոխյան Ա. Ուրարտուի հնագիտություն, Ե., 2010:	2010

Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
2.		

16. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

16.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[7]
1.	Ներածություն: Նախնադարյան հասարակության պատմության առանձնահատկությունները և պարբերացումը: Մարդկության զարգացման հասարակական աստիճանները:	Նախնադարյան հաս. պատմության առարկան, խնդիրները: Երկրագնդի պատմության երկրաբանա-կան պարբերացումը	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
2.	Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում:	Հասարակական զարգացման փուլերի համապատասխանեցումը մշակութային աստիճաններին: Մարդու առաջացում: Սափիենս	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
3.	Մայրական տոհմական համայնքի /մատրիարխատի/ ժամանակաշրջան պունալուա ընտանիքից մինչև էկսոգամ ամուսնություն/	Սովորողներին գիտելիքներ տալ մարդու մարդացման գործընթացի մասին Հոմոհաբիլիսի, Հոմոէրեկտուսի և Հոմո սափիենսի/ համապատասխանեցումը մշակութային աստիճաններին		Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991

[7] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

4.	<u>Նախնադարյան համայնկան կարգի առանձնահատկությունները: Երկրագնդի երկրաբական զարգացման պարբերացումը: մարդու մարդացման գործընթացը</u>	Խառնածին ընտանիքից մինչը բազմայրություն, բազմակնություն : Ներցեղային և միջցեղային էքսոգամ ամուսնություններ	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
5.	<u>Հայրական տոհմական համայնքի /պատրիարխատի/ ժամանակաշրջա</u>	Ֆրատրիաներ: Ցեղային կոլեկտիվ տնտեսություն: Միջցեղային տնտեսական կապեր և ցեղային միություններ	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
6.	<u>Երկրագործության սաղմնավորումը</u>	Սովորողներին գիտելիքներ տալ վաղ երկրագործության սկզբնավորման մասին՝ Առաջավոր Ասիայի և Հայկական Լեռնաշխարհի օրինակով Անասնապահություն, Պտղաբուծություն: Այգեգործության սկզբնավորում	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
7.	Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը	Վաղ անասնապահական շրջաններ: Հարթավայրային պտղաբուծական շրջաններ	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
8.	Մարդկային հոտ, տոհմ, մայրական տոհմակն համայնք, հայրական տոհմական համայնք: Կոլեկտիվ մեկ միավորից մյուսին անցման օրինաչափությունները	Ժայռապատկերներ: Խորհրդանիշներ /սիմվոլիկա/: Արձանիկներ	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
9.	<u>Նախնադարյան հասարակության արվեստը</u>	Ժայռապատկերներ: Խորհրդանիշներ /սիմվոլիկա/: Արձանիկներ	2	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn

		Երկրագործություն: Արհեստագործություն : Առևտուր		P. G. 1991

16.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[8]
1.	Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում:	Հասարակական զարգացման փուլերի համապատասխանեցումը մշակութային աստիճաններին: Մարդու առաջացում: Սափիենս	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
2.	Նախնադարյան համայնկան կարգի առանձնահատկությունները: Երկրագնդի երկրաբական զարգացման պարբերացումը: մարդու մարդացման գործընթացը	Խառնածին ընտանիքից մինչը բազմայրություն, բազմակնություն : Ներցեղային և միջցեղային էքսոգամ ամուսնություններ	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
3.	Հայրական տոհմական համայնքի /պատրիարխատի/ ժամանակաշրջան	Հայրական տոհմական համայնքի /պատրիարխատի/ ժամանակաշրջանը	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
4.	Ֆրատրիաներ: Ցեղային կոլեկտիվ տնտեսություն: Միջցեղային տնտեսական կապեր և ցեղային	Ֆրատրիաներ: Ցեղային կոլեկտիվ տնտեսություն: Միջցեղային տնտեսական կապեր և ցեղային	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G.

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	միություններ	միություններ			1991
5.	Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը	Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991
6.	Վաղ անասնապահական շրջաններ: Հարթավայրային պտղաբուծական շրջաններ	Վաղ անասնապահական շրջաններ: Հարթավայրային պտղաբուծական շրջաններ	1	սեմինար	Ալեքսեեւ Վ., Պերշից 2012. Սարդարյան 1967, Renfrew C., Bahn P. G. 1991

16.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[9]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	Առաջավոր Ասիայի և Հայկական լեռնաշխարհի վաղ ցեղային միությունները	Առաջավոր Ասիայի միջին քարի դարի հնավայրերի հետազոտություն, վաղ որսորդներ, շան ընտելացում	**ռեֆերատ**	**Կիսամյակի ընթացքում**	Գրավոր	ԼԳ 1-7

[9] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Նեոլիթ: Երկրագործական հեղափոխությունը	Նեոլիթյան հեղափոխությունը Հայաստանում: Վաղ երկրագործական մշակույթի սաղմնավորումը Մերձավոր Արևելքում	**ռեֆերատ**	**Կիսամյակի ընթացքում**	Գրավոր	ԼԳ 1-7
3.	Մարդագոյացում: Հոմո Սափիենսի տարածումը աշխարհում	Մարդու առաջացումը Աֆիկայում: Վաղ հոմոնիդներ	**ռեֆերատ**	**Կիսամյակի ընթացքում**	Գրավոր	ԼԳ 1-7
4	Սափիենս-Նեանդերթալցի «առճակատումը»: Սափիենսացիա	Սափենսի և նեանդերթալցիների առճակատումը	**ռեֆերատ**	**Կիսամյակի ընթացքում**	Գրավոր	ԼԳ 1-7

17. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[11]:

17.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

17.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և

---

[11]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:[12]

17.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

Թեմա 1. Ներածություն
Նախնադարյան հասարակության պատմության առարկան և խնդիրները:
Երկրագնդի պատմության երկրաբանա-կան պարբերացումը
Թեմա 2. Մարդկության զարգացման հասարակական աստիճանները:
Թեմա 3. Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում:
Հոմոհաբիլիս /ունակ մարդ/ և մարդկային հոտ: Հոմոէրեկտուս / ուղղաձիգ մարդ/ և տոհմական համայնք:Հոմո սափիենս /մարդ-բանական/ և տոհմական համայնք
Թեմա 4. Մայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան
Պունալուա ընտանիքից մինչև էքսոգամ ամուսնություն:
Թեմա 5. Հայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան
Մայրական տոհմական համայնքից մինչև ֆրատրիաների միություն կամ ցեղ: Ցեղեր-ցեղային միություն: Հիամայնական կարգի քայքայումը և վաղ սոցիալ. շերտավորումը
Թեմա 6. Երկրագործություն
Վաղ երկրագործական բնակավայրերը Հայկական լեռնաշխարհում: Առաջավորասիական վաղ երկրագործական բնակավայրերը: Տնտեսամշակութային առաջին կապերը ,բարենպաստ կիսալուսնու գոտուե վաղ երկրագործական կենտրոնների միջև
Թեմա 7. Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը
ա/Անասնապահությունը
բ/ Պտղաբուծությունը
Թեմա 8. Նախնադարյան հասարակության արվեստը
Ժայռանկարները: Վաղ հոգևոր-գաղափարական պատկերացումները
Թեմա 9. Նախնադարյան հասարակության տնտեսությունը
ա/ Նախակերամիկական և կերամիկական շրջան
բ/Վաղ մետաղի շրջան

<u>Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)</u>

Ընդգրկված թեմաները.

Թեմա 1. Ներածություն
Նախնադարյան հասարակության պատմության առարկան և խնդիրները:
Երկրագնդի պատմության երկրաբանա-կան պարբերացումը
Թեմա 2. Մարդկության զարգացման հասարակական աստիճանները:
Թեմա 3. Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում:
Հոմոհաբիլիս /ունակ մարդ/ և մարդկային հոտ: Հոմոէրեկտուս / ուղղաձիգ մարդ/ և տոհմական համայնք:Հոմո սափիենս /մարդ-բանական/ և տոհմական համայնք
Թեմա 4. Մայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան
Պունալուա ընտանիքից մինչև էքսոգամ ամուսնություն:

<u>Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)</u>

- **Ընդգրկվող թեմաները.**

- Թեմա 5. Հայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան
- Մայրական տոհմական համայնքից մինչև ֆրատրիաների միություն կամ ցեղ: Ցեղեր-ցեղային միություն: Հիամայնական կարգի քայքայումը և վաղ սոցիալ. շերտավորումը
- Թեմա 6. Երկրագործություն

[12] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

- Վաղ երկրագործական բնակավայրերը Հայկական լեռնաշխարհում: Առաջավորասիական վաղ երկրագործական բնակավայրերը: Տնտեսամշակութային առաջին կապերը ,բարենպաստ կիսալուսնու գոտուե վաղ երկրագործական կենտրոնների միջև
- Թեմա 7. Անասնապահությունը և պտղաքուծությունը
- ա/Անասնապահությունը
- բ/ Պտղաքուծությունը
- Թեմա 8. Նախնադարյան հասարակության արվեստը
- Ժայռանկարները: Վաղ հոգևոր-գաղափարական պատկերացումները
- Թեմա 9. Նախնադարյան հասարակության տնտեսությունը
- ա/ Նախակերամիկական և կերամիկական շրջան
- բ/Վաղ մետաղի շրջան

1.1. Գնահատման չափանիշները[13].

- Տեսական գիտելիքներ
- Սեմինար պարապմունքները /չորս հարցում /
- Ինքնուրույն աշխատանքը /երկու աշխատանք /

Սեմինարին (գործնական) նախապատրաստվելիս ուսանողը պետք է

- Ընթերցի հանձնարարված գրականությունը
- Առանձնացնի քննարկման առարկա տեսական հարցերին առնչվող հատվածները:
- Տեսական գիտելիքը կիրառի տրված հանգուցային հարցերը բացահայտելիս:
- Հիմնավորի տեսական խնդիրները կոնկրետ օրինակներում:

Ուսումնական տարվա ընթացքում նախապատրաստիառնվազն 2 ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի թեման ուսանողը կարող է ընտրել առաջադրված ցանկից, կամ կատարել իր նախասիրությամբ այլ աշխատանք՝ համաձայնեցնելով թեման դասախոսի հետ: Աշխատանքում ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի գլխավոր միտքը, գաղափարը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ, մենագրություններ, հանրագիտարաններ և այլն): Ինքնուրույն աշխատանքի վրա աշխատելու ընթացքում ուսանողը պետք է սովորի ինքնուրույն գտնել, կարգավորել և իմաստավորել տվյալ թեմային համապատասխանող գիտական գրականությունը:

Անհրաժեշտ գրականության ցանկը տրամադրում է դասախոսը: Ուսանողը պետք է որոնի և գտնի ինքնուրույն աշխատանքի թեմային վերաբերող լրացուցիչ

[13] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

աղբյուրներ (գրականություն, հոդվածներ, համացանցային նյութեր և այլն) և համակարգիչյն: Ուսանողը պետք է սովորի կազմել գրականության ցուցակ՝ նշելով տվյալ գրական աղբյուրի մատենագրական տվյալները:

Աշխատանք գրական աղբյուրների հետ

Աղբյուրների հետ աշխատանքը սկսվում է ընթերցումից: Ընթերցման ընթացքում ընտրվում և նշվում են այն էջերը և տեքստի այն հատվածները, որոնք պահանջվում են տվյալ տեքստի գրավոր միտքը հասկանալու համար: Տեքստի առանձին հատվածներ կարդալուց, ուսումնասիրելուց և ընտրելուց հետո ուսանողը պետք է կատարի իր թեմային համապատասխանող գրառումներ:

Աշխատանքի ներածական մասում շարադրվում է թեմայի կարևորությունը և արդիականությունը՝ հաշվիառնելով տվյալ բնագավառի ուսումնասիրվածության ներկա իրավիճակը և վերջին ձեռքբերումները, ներկայացվում են աշխատանքի նպատակը և խնդիրները: Այնուհետ տրամաբանորեն և իմաստավորված շարադրվում են ուսումնասիրված գրականության գլխավոր դրույթները և գաղափարները, ներածությունում ներկայացված հարցերի և խնդիրների պատասխանները: Աշխատանքի վերջում ամփոփվում են գրական տվյալները և սեփական հետազոտությունների արդյունքները: Ամփոփումը ներկայացվում է եզրակացությունների ձևով:

Աշխատանքը գնահատելիս հաշվի է առնվում տվյալ առարկայի չափորոշիչով սահմանված ուսանողի գիտելիքները և կարողությունները, ընդհանուր պատկերացումների, գաղափարների, հասկացությունների իմացությունը, ինքնուրույն աշխատանքի թեմայով առաջադրված նպատակների և խնդիրների ճիշտ ձևակերպումը, հետազոտության խնդիրների ձևակերպման հստակությունը, դրանց լուծման ուղիների ճիշտ ընտրությունը, եզրահանգումների համոզիչ լինելը, թեման համակողմանի, խորությամբ ներկայացնելը, նյութի շարադրման տրամաբանությունը և հաջորդականությունը, նյութի գրավոր շարադրման և ձևակերպման կարողությունը:

Ինքնուրույն աշխատանքը գնահատվում է 20- միավորանոց համակարգով:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ Պատմություն
____
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ _______________________________________
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ -069 – Նախաքաղաքակրթության պատմություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42	Դասախոսություն	28
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	48		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Առարկայի նպատակն է. 1. Ուսանողներին ծանոթացնել նախնադարյան հասարակության զարգացման օրինաչափություններին: 2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ 3. Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ: 4. Նախապատրաստել մասնագիտական հետագա գործունեության:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* 1.տարբերել հնագիտական մշակույթները և դարաշրջանները գաղափարական հիմնավորումները 2.տարբարակել մարդկային հասարակության զարգացման հիմնական փուլերը, *Հմտություն* 1.գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն 2.հետազոտություններ կատարելու ունակություններ 3.սովորելու ունակություն			

	4.առաջնորդի հատկություններ 5.որակի կարևորության գիտակցում 6.Կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները *Կարողունակություն* *1.վ*երլուծման և համադրման ունակություն 2.կազմակերպման և պլանավորման ունակություն 3.հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ 4.տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն 5.քննադատական վերլուծություն և ինքնաքննադատման ունակություն 6.միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն
Դասընթացի բովանդակությունը	«Նախաքաղաքակրթության պատմություն» առարկան ուսումնասիրում է նախնադարյան համայնական կարգերի պատմությունը՝ երկրագնդի երկրաբանական պարբերացումից, մարդագոյացումից մինչև մայրական տոհմի քայքայման և հայրական տոհմական համայնքի ժամանակաշրջան (մինչև Բրոնզի դար ու Վաղ երկաթ)։ Ուսումնասիրության այդ շրջանն ընդգրկում է մեզանից շուրջ 1 մլն տարուց մինչև II հազարանյակն ընկած ժամանակահատվածը։ Ուսումնասիրվում են նաև հին հասարակության զարգացման ընդհանրական փուլերը (վայրենություն, բարբարոսություն, քաղաքակրթություն)՝ ըստ մշակութային աստիճանների հանրագումարների։ Քանի որ Հայկական լեռնաշխարհը հանդիսանում է հնագույն քաղաքակրթությունների ձևավորման օջախներից, ապա առարկան հիմնականում ուսումնասիրվում է այստեղ ապրած հին հասարակությունների դասական օրինակով։ Առարկան ուսումնասիրվում է ՎՊՀ-ի պատմության բաժնի I կուրսի I կիսամյակում՝ «Հնագիտություն» առարկայի հետ զուգահեռ։
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, սեմինարի ընթացքում նախատեսվում է 4 հարցում ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական

	առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, դասընթացի շրջանակներում հանձնարարվում է 2 ինքնուրույն աշխատանք ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր։
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Խնկիկյան Օ.Ա. Հայաստանի հնագիտություն, Ե.,2009 2. Սարգսյան Գ., Պատմամշակութային հուշարձանների պահպանության հիմունքներ, Ե., 2005: 3. Քալանթարյան Ա., Մելքոնյան Հ. Հնագիտական աշխատանքները Հայաստանում 1990-2003 թթ., Ե. 2005: 4. Avetisyan P., Bobokhyan A. (ed.). Archaeology of Armenia in Regional Context, Proceedings of the International Conference dedicated to the 50th Anniversary of the Institute of Archaeology and Ethnography Held on September 15-17, 2009 in Yerevan, Yerevan, 2012. 5. Lindsay I., Smith A.T. A History of Archaeology in the Republic of Armenia, Journal of Field Archaeology 31/2, 2006. 6. Renfrew C., Bahn P. G. Archaeology: Theories, Methods, and Practice, London, 1991. 7. Թորոսյան Ռ.Մ., Թեղուտի վաղ երկրագործական բնակավայրը (մ.թ.ա. 4-րդհազարամյակ), Ե., 1976: 8. Кушнарева К.Х. Южный Кавказ IX-IIтыс. до.н.э.Санкт Петербург, 1993. 9. Chataigner C., 1995, La Transcaucasie au Néolithique et au Chalcolithique, Lyon, Maison de l'Orient Méditerranéen, Oxford, B.A.R Inter. Ser. 624.